

โครงการพัฒนาระบบเกษตรกรรม ด้วยศาสตร์พระราชชา ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ดุ่มน้ำยม)

ศาสตร์พระราชถือเป็นตำราแห่งชีวิต

ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรง รวบรวมหลักการทำงานและวิธีการทำงานที่ทรงทำเป็นตัวอย่าง
ตลอดระยะเวลา 70 ปี เช่น แนวคิดเรื่องทฤษฎีใหม่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการทำการเกษตร และการดำรงชีวิตของเกษตรกรให้พึ่งพาตนเอง
และอยู่รอดได้อย่างมั่นคง โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้าน

ที่สืบทอดกันมา เพื่อเน้นการทำการเกษตรที่ยั่งยืน

ส.ป.ก.จึงได้นำศาสตร์พระราชด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

และเกษตรทฤษฎีใหม่ เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ให้เหมาะสมตามภูมิสังคม

มาดำเนินการในเขตปฏิรูปที่ดินบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำยม

ในรูปแบบการประยุกต์ใช้ โคก หนองนา โมเดล อันเป็นแนวทางการแก้ปัญหา

ภัยแล้งนอกเขตชลประทาน โดยจะต้องส่งเสริมให้เกษตรกรขุดสระน้ำ

ในพื้นที่ของตนเองในลักษณะหลุมขนมครก เพื่อเก็บกักน้ำฝนไว้ในฤดูแล้ง

โดยเกษตรกรสามารถทำได้ โดยแนวคิดนี้จะช่วยลดพื้นที่ภูเขาหัวโล้น

ที่เกิดจากการปลูกพืชเศรษฐกิจที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อคืนความอุดมสมบูรณ์
แก่ผืนป่าของประเทศไทย พร้อมยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรในการทำเกษตรแนวใหม่

โดยการออกแบบพื้นที่การเกษตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้นๆ

และอาศัยแหล่งน้ำเป็นสำคัญ เป็นการผสมผสานเกษตรทฤษฎีใหม่เข้ากับภูมิปัญญาพื้นบ้าน

ที่มีอยู่อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติ เป็นวิธีจัดการน้ำและพื้นที่ทางการเกษตรแบบบ้านๆ

ที่ทำได้ง่ายและเก็บน้ำได้จริงไม่ว่าจะน้ำท่วมหรือ น้ำแล้ง

ส่งผลให้ให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างพอเพียง

พึ่งพาตนเอง และอาศัยอยู่ในที่ดินได้อย่างยั่งยืน

โคก

นำดินที่ขุดจากหนองมาทำโคก

บนโคกปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง

เลือกไม้กิน ไม้ใช้สอย ไม้สร้างบ้านเรือน

เมื่อโตขึ้นจะช่วยสร้างสมดุลระบบนิเวศ

เป็นประโยชน์อย่าง 4 นอกจากพอกิน พออยู่ พอใช้

และช่วยซับน้ำไว้เป็น “หลุมขนมครกใต้ดิน”

โคก

หนอง

ขุดหนองคตโค้ง และต่างระดับ เพื่อเก็บน้ำและ

เลี้ยงปลา คำนวณปริมาณน้ำที่เก็บหนอง

ให้พอใช้ โดยน้ำที่เก็บได้เท่ากับ

ความกว้าง คูณยาว คูณความลึก ของหนองที่ขุด

หนอง

คันนา

ยกหัวคันนาสูงอย่างน้อย 1 เมตร

เก็บกักน้ำไว้เท่าความสูงของคันนา

คูณกว้าง คูณยาว ของนา

หัวคันนาทองคำ

คลองไส้ไก่

ขุดคลองไส้ไก่ คตเคียวให้ทั่วพื้นที่ เพื่อใช้เป็น

ทางน้ำบนดินเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่

ไม่ต้องวางท่อ ไม่ต้องติดตั้งสปริงเกอร์

และยังสามารถปลูกพืชผัก ตลอดแนวอีกด้วย

คลองไส้ไก่

โครงการพัฒนาระบบกสิกรรม ด้วยศาสตร์พระราช ในเขตปฏิรูปที่ดิน(ลุ่มน้ำยม)

แนวทางการดำเนินงาน

1. เกษตรกร/ชุมชนต้นแบบ

ปรับวิธีคิด → สร้างแรงจูงใจ ณ ชุมชนต้นน้ำน่าน (ชตน.)

เปลี่ยนวิธีทำ → เอามือ เอาแสง ณ แปลงตนเอง/ชุมชน

2. เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด/ส่วนกลาง

💡 สร้างความรู้ ความเข้าใจ การออกแบบพื้นที่ ณ ชตน., สจล.

💡 นำคิด นำทำ ร่วมสร้างเครือข่ายอย่างยั่งยืน / ช่วยออกแบบโครงสร้าง
ณ แปลงเกษตรกร/ชุมชน

ผลการดำเนินงาน

กิจกรรม	ผลงาน	หมายเหตุ
1) โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร “การออกแบบการพัฒนาระบบกสิกรรมด้วยศาสตร์พระราช” ให้แก่เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก	54 ราย : จนท. 29 ราย : กก. 25 ราย	
2) โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร “การพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรสู่กสิกรรมยั่งยืน”	190 ราย : กก. 166 ราย : จนท. 24 ราย	รุ่นที่ 1 จังหวัดพะเยา ตาก พิจิตร 2 - 6 พฤษภาคม 2561 รุ่นที่ 2 จังหวัดกำแพงเพชร แพร่ 25 - 29 มิถุนายน 2561 รุ่นที่ 3 จังหวัดน่าน พิชญ์โลก สุโขทัย ลำปาง 10 - 14 กรกฎาคม
3) การจัดงาน “สร้างแบบ สร้างแปลง เอามือ เอาแสง”	9 จังหวัด	9 จว. รวม 251 ราย (กก. 207 ราย จนท. 44 ราย)
4) การจัดงาน Kick Off “ จอบสามัคคี พื้นวิถีกสิกรรม ลุ่มน้ำยม”	9 จังหวัด	

ภาพกิจกรรม การออกแบบการพัฒนาระบบกสิกรรมด้วยศาสตร์พระราช

ภาพกิจกรรม การจัดงานสร้างแบบ สร้างแปลง เอามือ เอาแสง

ภาพกิจกรรม จอบสามัคคี พื้นวิถีกสิกรรมลุ่มน้ำยม

ภาพกิจกรรม การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการชุมชนต้นน้ำน่าน

